

[Erik B. Smith]

Forslagsstillerne har fundet det hensigtsmæssigt bl.a. af ovenstående grunde at udarbejde nærværende forslag om delefterløn (delpension) som en udbygning på efterlønsordningen. Personkredsens bliver herved veldefineret. Personkredsens tilknytning til arbejdsmarkedet er sikret og myndighedernes kontrolmuligheder velkendte, ligesom forvaltningen af efterlønsordningen sikrer kontinuiteten i administrationen.

Således som det også fremgår af pensionsudvalgets betænkning, forventer man, at en ret stor procentdel af potentielle efterlønsmodtagere i stedet vil vælge delefterløn (delpension). Dette indebærer besparelser på udgifterne til efterløn for såvel staten som Akassebetalerne. En udbygning af efterlønsordningen gennem en delefterløn (delpension) betyder, at det økonomiske mellemværende holdes inden for samme udgiftsområde.

Forslagsstillerne går ud fra, at der i forbindelse med udarbejdelse af det konkrete lovforslag samtidig vil blive udarbejdet et lovforslag, der giver tjenestemænd en tilsvarende mulighed for at gå på delpension i lighed med den udbygning af pensionsreglerne, der fandt sted for tjenestemænd i forbindelse med gennemførelsen af efterlønsordningen.

Under udvalgsarbejdet vil socialdemokratiet vurdere, om der vil være politisk mulighed for at få tilslutning til en lavere alder for delefterløn (delpension) end de i beslutningsforslaget anførte 60 år.

Beslutningsforslaget er endvidere udarbejdet således, at man opererer med de satser, der er gældende for den maksimale efterløn og med den for efterlønnen gældende aftrapning, og således, at ordningen begunstiger de lønmodtagere, der har en lav arbejdsindkomst og et dårligt arbejdsmiljø.

Med disse ord skal jeg anbefale beslutningsforslaget til folketingets velvillige behandling.

#### **Meddelelser fra formanden:**

#### **Første næstformand (Knud Østergaard):**

Inden vi går til den første sag på dagsordenen, skal jeg oplyse, at den på dagsordenen under punkt 5 opførte sag, forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse, vil

udgå af dagsordenen for indeværende møde og ikke komme til behandling i dag.

Jeg skal endvidere oplyse, at det er min hensigt at afbryde mødet, efter at forespørgslen i dag er afsluttet, og at indkalde til et nyt møde 5 minutter senere med følgende dagsorden:

#### **1) Eventuelt: Tredje behandling af lovforslag nr. L 145:**

Forslag til lov om afholdelse af vejledende folkeafstemning om en EF-reform (EF-pakken).

#### **2) Første behandling af lovforslag nr. L 144:**

Forslag til lov om ændring af lov om forskellige miljø- og planlægningslove. (Region- og sektorplanlægning).

#### **3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 53:**

Forslag til folketingsbeslutning om fremme af forskning og udvikling inden for miljøsektoren.

Af Camre (S) m.fl.

#### **4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 68:**

Forslag til folketingsbeslutning om danske naturparker.

Af Løvig Simonsen (S) m.fl.

Den første sag på dagsordenen var:

#### **1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 26:**

*Forespørgsel til miljøministeren [om, hvad miljøministeren agter at foretage for at få nedbragt forbruget af bekæmpelsesmidler].*

Af Hjortnæs (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 29/1 86).

#### **Første næstformand (Knud Østergaard):**

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

#### **2) Anden behandling af lovforslag nr. L 145:**

*Forslag til lov om afholdelse af vejledende folkeafstemning om en EF-reform (EF-pakken).*

(Fremsat 28/1 86. Første behandling 30/1 86. Betænkning 1/2 86. Ændringsforslag af 3/2 86 uden for betænkningen af Dohrmann (FP).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var stillet 2 ændringsforslag af Dohrmann (FP) (se nedenfor).

### Ændringsforslag

Af Dohrmann (FP):

Til titlen.

1) Efter »(EF-pakken)« indsættes ordene: »og reklamer i radio og TV«.

Ny paragraf

2) Efter § 1 indsættes som ny paragraf:

»§ 01. Ved den i § 1 nævnte folkeafstemning stemmes endvidere om reklamer i radio og TV.

Stk. 2. Ved folkeafstemningen stemmes der »ja« eller »nej« til følgende spørgsmål: Skal radio og TV have ret til at bruge reklamer?»

### Bemærkninger

Ændringsforslagene bevirker, at der ved folkeafstemningen foruden om EF-pakken også skal stemmes om reklamer i radio og TV.

**Første næstformand (Knud Østergaard):**

Da jeg finder, at de stillede ændringsforslag uden for betænkningen må anses for at være for vidtgående i forhold til det fremsatte lovforslag til at kunne stilles som ændringsforslag til dette, skal jeg med henvisning til forretningsordenens § 16, stk. 3, indstille til tinget, at ændringsforslagene uden for betænkningen afvises.

Afgørelsen træffes uden forhandling, og vi går straks til afstemning.

### Afstemning

Første næstformands forslag om at afvise de to ændringsforslag uden for betænkningen af Dohrmann (FP)

vedtoges med 130 stemmer (S, KF, V, SF, RV, CD, VS og KrF) mod 4 (FP og FD).

**Første næstformand (Knud Østergaard):**

De to ændringsforslag uden for betænkningen af Dohrmann (FP) er dermed bortfaldet.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

### Forhandling

**Ivar Nørgaard (S):**

Efter intense forhandlinger i markedsudvalget er det lykkedes på ganske få dage at nå til fuld enighed mellem alle partierne her i folketinget om en ændring af forslaget til lov om vejledende folkeafstemning om EF-pakken.

De spørgsmål, folketinget skal tage stilling til, er følgende: Hvad skal der stemmes om? Hvordan skal informationen til befolkningen tilrettelægges? Hvornår skal afstemningen finde sted?

Når det drejer sig om, hvad der skal stemmes om, har det, som jeg understregede under førstebehandlingen her i folketinget, været os magtpåliggende, at afstemningstemaet blev formuleret helt neutralt. Derfor måtte vi afvise det positivt ladede ord »EF-reform«. Det korrekte udgangspunkt måtte være selve det dokumentets titel, som Danmark skal tage stilling til, og denne titel er som bekendt »Europæisk Fælles Akt«. Vi er tilfredse med, at regeringen bøjede sig for vore argumenter og ændrede temaet til: »Danmarks tiltrædelse af EF-pakken (Europæisk Fælles Akt)«.

Hvad angår information af befolkningen, gav vi under førstebehandlingen udtryk for, at hele Den Europæiske Fælles Akt skulle udsendes til vælgerne uden ledende bemærkninger fra regeringens side. Også det har regeringen bøjet sig for, dog således, at Den Europæiske Fælles Akt i stedet for at blive sendt ud til hver enkelt husstand bliver frit tilgængelig på alle offentlige kontorer. Her er det naturligt vigtigt, at vi får præciseret

[Ivar Nørgaard]

nærmere – og det vil jeg gerne bede statsministeren om at gøre – hvilke offentlige kontorer regeringen finder det er rimeligt at placere materialet på.

Partierne er enedes om at henstille til folketingets præsidium at udarbejde en informationsavis med partiernes kommentarer til EF-pakken, og den avis skal så til gengæld udsendes til samtlige husstande. Vi mener, at sådan en informationsavis vil være et nyttigt redskab for vælgerne, ikke mindst til at modstå den skrækkampagne, som regeringen og erhvervsorganisationerne allerede har sat i gang.

Selv om vi har været betænkelige ved en så kort forudgående oplysnings- og debatperiode, som regeringen har fastlagt ved at foreslå, at datoen for folkeafstemningen skal være den 27. februar 1986, har socialdemokratiet ikke ment, at vi kunne modsætte os den dato.

Regeringspartierne synspunkter har i kraft af deres dominans i massemedierne og deres store økonomiske støtte fra erhvervsorganisationerne hidtil haft stor overvægt i den offentlige debat. Vi mener, at informationsavisen vil råde bod herpå, men er naturligvis indstillet på, at vi selv derudover må gøre vort til, at befolkningen også får adgang til de synspunkter, der har medført, at et flertal her i folketinget har sagt nej til pakken.

Med disse ord skal jeg anbefale, at man går ind for de ændringsforslag, regeringen har fremsat, og som vi i enighed er nået til forlig om.

#### **Kent Kirk (KF):**

Vi finder, at den sag, som nu skal udsendes til vejledende folkeafstemning, er en meget vigtig sag for Danmark og for den danske befolkning. Derfor har det været lidt uforståeligt for os under de intense forhandlinger, som hr. Ivar Nørgaard just har beskrevet, at vi har skullet have så meget pindehuggeri om, hvordan spørgsmålet skulle formuleres. Dog har det været vigtigt for os, at det spørgsmål, befolkningen skal tage stilling til, er formuleret således, at det er noget, man identificerer forhandlingsresultatet med, og derfor er vi glade for, at det er lykkedes under forhandlingerne at skabe et flertal for, at vi kan bruge udtrykket »EF-pakken«. At der så i parentes skal stå »Europæisk Fælles

Akt«, det er helt i orden set med vores øjne. Hovedsagen er, at spørgsmålet er formuleret sådan, at befolkningen kan identificere den sag, den skal tage stilling til.

Vi har også hele tiden været indstillet på, at befolkningen skal have en så god og reel information om dette spørgsmål som overhovedet muligt. Derfor er vi glade for, at det er lykkedes under forhandlingerne at opnå enighed om at henstille til folketingets præsidium at få udarbejdet en informationsavis, hvor partierne får mulighed for at fremlægge deres synspunkter for befolkningen.

Jeg skal derfor sige, at det konservative folkeparti anbefaler de ændringsforslag, der er stillet, og vi vil stemme for både ved anden- og tredjebehandlingen.

#### **Tørnæs (V):**

Vi er meget tilfredse med, at det er lykkedes at opnå enighed om lovforslaget. Det betyder for det første, at folkeafstemningen kan finde sted den 27. februar, at den dato altså er sikret. Vi er nemlig overbevist om, at befolkningen ikke ville have haft forståelse for, at denne afstemning blev unødigt forsinket på grund af manglende enighed om tekniske detaljer.

Enigheden betyder også, at enhver snak, som fremkommer nu og da fra såvel socialdemokratiets som fra SFs side om, at regeringen forlanger en folkeafstemning, endsige om, at regeringen vil gennemtrumfe en folkeafstemning, nu må forstumme, idet det jo er klart, at det er folketinget, der med denne beslutning bestemmer, at der skal være en folkeafstemning.

Det, der stemmes om, afstemningstemaet, ja, det er klart for enhver, at det selvfølgelig er EF-pakken. At der så i parentes kan indføjes andre tekniske betegnelser, som eksempelvis »Europæisk Fælles Akt«, har vi ikke stærke indvendinger imod.

Lidt mere uforståeligt for os er det, da vi nu alle er enige om behovet for størst mulig oplysning til befolkningen i perioden op til folkeafstemningen, at man fra visse sider har hævdet, at det var nødvendigt, at bemærkningerne til lovforslaget skulle udgå i det, som man udsendte fra regeringens side. Vi mener, at det altid har været respekteret, at bemærkninger til lovforslag var uddybende

[Tørnæs]

og forklarende, og at de dermed også var oplysende.

Vi støtter i øvrigt, at der under folketingets ledelse bliver mulighed for partierne for at tilkendegive deres mening gennem en husstandsomdelt avis. Og jeg kan derfor sige: fuld tilslutning fra venstres side til lovforslaget og til ændringsforslagene.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Jeg finder det nødvendigt med det samme at påtale hr. Tørnæs' påstand om, at det nu er folketinget, der bestemmer disse ting. Hvis det ikke er historieforfalskning, så er det i hvert fald en højst formel betragtning, hr. Tørnæs her anlægger, idet det jo er regeringen, der lige fra begyndelsen har meddelt os, at hvis dette folketing ikke makkede ret, så ville den foreslå en folkeafstemning. Og de, der så har bestemt det, det er ikke det samlede folketing, men det er allerhøjst det radikale venstre.

Vi har ikke på nogen måde ønsket, at man skulle omgøre dette folketings beslutning ved en folkeafstemning, så jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er en særdeles formel betragtning, at folketinget her har bestemt. Det er regeringen, der ikke har villet tage, hvad flertallet i dette folketing har bestemt og besluttet, og det har den måske følt sig tvunget til af det radikale venstre. Det kan vi måske få nærmere udredet.

(Kort bemærkning).

**Tørnæs (V):**

Jeg er nødt til at sige til hr. Ivar Nørgaard, at betragtningen er ikke alene formel, den er også reel. Det lovgrundlag, der vil komme til at eksistere for den folkeafstemning, som vil finde sted, er en lov, som bliver vedtaget her i folketinget og oven i købet sandsynligvis bliver vedtaget med et stort flertal og højst sandsynligt også med socialdemokratiets stemmer. Det er det, der er grundlaget for folkeafstemningen, og det er derfor ikke rimeligt, når nogle påstår, at det er regeringen, der fremtvinger en folkeafstemning.

(Kort bemærkning).

**Niels Helveg Petersen (RV):**

Jeg forstår ikke rigtig hr. Ivar Nørgaards betragtning. En vejledende folkeafstemning kan kun udskrives af et flertal her i folketingsalen. Dette flertal tilvejebringes i to omgange. Først ved, at et flertal vedtager en dagsorden, medens et mindretal undlader at stemme; ingen stemmer imod. I det flertal, der anbefalede regeringen at fremsætte lovforslag til vejledende folkeafstemning, var regeringspartierne, det radikale venstre og VS. Den lov, der så endeligt både formelt og reelt udskriver folkeafstemningen, vedtages til gengæld af det samlede folketing, og derved har jeg lidt svært ved at se, at der er megen interesse i det argument, som hr. Ivar Nørgaard har fremført.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Jeg synes bare ikke, at hr. Tørnæs skulle slippe af sted med at flygte fra det ansvar, der ligger i, at det er regeringspartierne, der truede med og bestemte, at der skulle være en folkeafstemning, og jeg beder undskylde over for hr. Niels Helveg Petersen, at jeg glemte at meddele, at regeringspartierne fik støtte fra VS. Det må man meget undskylde.

Men jeg gør opmærksom på, at socialdemokratiet konsekvent har sagt, at vi ikke har ønsket nogen folkeafstemning, og at vi tager til efterretning, at hr. Niels Helveg Petersen enten har tvunget regeringen til det eller har accepteret regeringens beslutning. En af de to dele må jo foreligge. Så vidt jeg kan se, vil det ikke spille nogen rolle for, om det kan gennemføres, hvorvidt VS havde den ene eller den anden holdning.

(Kort bemærkning).

**Niels Helveg Petersen (RV):**

Hr. Ivar Nørgaards forglemmelse af VS var ikke bare en formel fejl, men også en reel fejl.

(Kort bemærkning).

**Albrechtsen (VS):**

Jeg synes, der er unødigt megen mystik i denne diskussion. Realiteten er den, at der var et flertal, der stod fast og sagde: vi vil ikke have denne her pakke, og hvis så regeringen havde sagt: det accepterer vi, vi opgiver den pakke, så var der formentlig ikke

[Albrechtsen]

blevet nogen folkeafstemning. Men så var vi nogle, der sagde: i den situation, hvor der er et flertal for noget i dette folketing, men hvor det mindretal, der bliver stemt ned, siger: vi vil have ret til i denne sag at appellere til vælgerne, finder vi, at det er det rigtige at støtte det synspunkt.

Men hr. Ivar Nørgaard har da grundlæggende ret i, at hvis regeringen på det tidspunkt, da der var konstateret et flertal imod regeringen, havde sagt: selv om der er et flertal i folketinget, som vil støtte vores krav om at kunne appellere til vælgerne, opgiver vi sagen, så var der jo ikke blevet nogen folkeafstemning. Så enkel er den side af sagen, og jeg mener, at det, jeg her har sagt, må have fjernet den mystik, der var ved at blive bragt ind i debatten fra anden side for lidt siden.

**Lilli Gyldenkilde (SF):**

Socialistisk folkeparti indstiller ændringsforslagene til vedtagelse. Det gør vi, fordi værdiladede ord er taget væk fra overskriften, og de utrolig værdiladede ord, der lå i bemærkningerne til lovforslaget, udgår, idet disse ikke sendes ud.

Avisen, som socialistisk folkeparti talte meget og varmt om ved førstebehandlingen, bliver nu en realitet, og folketingsgrupperne får her mulighed for at gøre deres stilling klar over for EF-pakken. Det er vi glade for.

Desværre må vi beklage, at det ikke lykkes også at få lidt mere tid, det vil sige, at vi måtte erkende, at datoen den 27. februar 1986 bliver fastholdt. Det beklager vi, men nu ligger det, som det ligger, og vi anbefaler at støtte ændringsforslagene.

Jeg vil godt have lov at sige, at hvorom alting er, så havde vi jo ikke stået i den situation, vi nu står i, hvis ikke det var, fordi statsministeren på et tidligere tidspunkt var blevet stemt ned her i folketinget. Det skal vi jo huske er baggrunden for, at vi får denne folkeafstemning trods alt.

En anden ting, som jeg ikke skal undlade lige at gøre opmærksom på her ved andenbehandlingen, er, at jeg synes, der har været en utrolig behandling af markedsudvalget i denne sag, og det agter jeg at tage op i et andet forum. Det hører ikke hjemme her på talerstolen at gå i detaljer om hvordan, men jeg mener, at vi, der sidder i markedsudvalget, er blevet sjoflet, og det kan vi naturligvis ikke

bare sidde overhørig, så den sag må blive til en drøftelse i folketingets præsidium.

**Niels Helveg Petersen (RV):**

Diskussionen om dette lovforslag startede jo nok så ophidset og med meget kategoriske udtryk torsdag i sidste uge, men den sluttede da heldigvis med, at folketingets partier, således som det var det eneste rigtige, satte sig til at diskutere, hvad man egentlig skulle gøre, og efter fornuftig diskussion også nåede frem til et resultat i enighed:

Enighed om temaet, som er EF-pakken med den helt korrekte betegnelse i parentes. Enighed om tidspunktet som oprindeligt foreslået. Enighed om den oplysningsvirksomhed, der skal foregå, dels i form af fremlæggelse af de juridiske tekster i så vidt et omfang som overhovedet muligt, hvor det kan lade sig gøre på offentlige kontorer, dels ved udsendelse af en husstandsavis.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse med de af ministeren stillede ændringsforslag.

Så vil jeg da i øvrigt fremhæve, at betydningen af enighed om dette lovforslag jo ligger i, at vi så i EF-folkeafstemningskampagnen, der nu forestår, er behageligt fri for at skulle diskutere proceduren og kan koncentrere os om at diskutere det, som vi er uenige om. Men vi skal ikke have diskussionen belastet af en uenighed om, hvorvidt det også var den rette procedure, hvad der jo bagefter uanset resultatet altid er med til at kaste tvivl over resultatets rigtighed. Det er det egentlige indhold af den enighed, vi har opnået her, og det synes jeg kun er godt.

Så en lille bemærkning til sidst. Lovforslaget var til første behandling torsdag, og fredag aften var der en faktisk enighed om det, så det tog altså faktisk meget lidt tid at nå til enighed, og det var da udmærket.

**Albrechtsen (VS):**

Jeg vil allerførst sige, at jeg er meget enig med fru Lilli Gyldenkilde i, at det unægtelig har været en noget speciel fornøjelse at deltage i markedsudvalgets behandling af denne sag. Jeg vil da i hvert fald tilråde, at man, hvis man ikke vil føre de reelle forhandlinger i udvalget, så dog i hvert fald forskåner udvalget for bare at sidde og vente og vente og ingen steder komme. Så kunne man

[Albrechtsen]

i det mindste tilrettelægge det således, at spildtiden blev nedsat. Det glæder mig, at fru Lilli Gyldenkilde tager denne sag op i præsidediet.

Så til spørgsmålet om temaet: hvad skal der stemmes om? Jeg synes, at den formulering, man er nået frem til, er acceptabel. Vi gav udtryk for ved første behandling, at der i hvert fald skulle være tale om en neutral formulering, og at regeringen med sit forslag om formuleringen »EF-reform« havde bevæget sig ud på det mindre neutrale område. Derfor er vi tilfredse med den side af sagen.

Så er der spørgsmålet om tidspunktet. Her er vi godt nok stadig væk mindre tilfredse. Den vældige skræmmekampagne, som er iværksat især fra de store kapitalgruppers side, tror jeg ikke vil have nogen afgørende virkning, hvis der bliver tid til en grundig og saglig debat. Det stiller så nu det krav til os alle, at vi anstrenger os til det yderste for hurtigt at få materiale ud, der netop kan danne et sagligt grundlag for debatten.

Jeg så jo også, at f.eks. partiet venstre var ude med nogle tosidersannoncer allerede her i weekenden, og jeg synes ikke, det var noget specielt sagligt indslag i debatten. Der skulle gerne være god tid til, at andre får mulighed for på en bred basis at gennemdiskutere f.eks. indholdet i en annonce som den, venstre havde lejlighed til at indrykke, fordi venstre åbenbart har en utrolig masse penge et eller andet sted fra. Derfor havde vi altså gerne set, at tidspunktet var blevet forrykket noget; det kunne vi ikke komme igennem med.

Så er der spørgsmålet om, hvad der skal deles ud. Her er vi tilfredse med, at de bemærkninger, som findes i regeringens lovforslag, ikke kommer med ud i det materiale, som udsendes af regeringen til fordeling rundt omkring i kommunerne. Vi er også tilfredse med den karakter, det, der er tilbage af materialet, så har.

Vi er også tilfredse med, at partierne gennem en avis, der laves på folketingets foranstaltning, får mulighed for at give udtryk for hele det brede spektrum af vurderinger, som ligger i denne sag. Men vi havde egentlig gerne set – og det kan man selvfølgelig nå at overveje i præsidediet endnu – at det måske var blevet en lille smule bredere, i hvert fald i den forstand, at de grupper, der er repræsenteret i Parlamentet, og som vitterlig har opsamlet en hel del indsigter i disse forhold,

også blev repræsenteret i uddelingsavisen. Men det være hermed givet som et råd til videre overvejelse i præsidediet.

Man kunne også overveje at give en vis økonomisk støtte til de opstillingsberettigede partier, som vitterlig med nogen ret føler sig noget forfordelt i den debat, der har været i de elektroniske medier og velsagtens også vil komme i det uddelingsmateriale, der kommer her fra huset. Man kunne i hvert fald overveje at yde en eller anden form for økonomisk støtte til deres omdeling af materiale. Jeg håber, at man i præsidediet i hvert fald vil skele en lille smule til disse tanker.

Men det gode er altså alt i alt, at der kommer et informationsmateriale, og at den tendens, der var lagt op til fra regeringens side til at indføje nogle meget værdiladede opfattelser af dette her, blev renset ud i materialet.

Ud fra den samlede vurdering, at det, der er opnået, er om end ikke helt optimalt, så dog tilfredsstillende, vil vi stemme for det samlede lovforslag ved tredje behandling.

#### Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg skal undlade at gå ind i både en formel og en reel drøftelse af diverse petitesser og vil straks ile til konklusionen. Mit parti er tilfreds med, at der er opnået bred enighed om de forskellige procedurespørgsmål i forbindelse med denne vejledende folkeafstemning. Vi synes, det er rigtigt, at det, man skal stemme om, er EF-pakken, og at den juridisk-tekniske formulering står i parentes. Hvad angår datoen for afstemningen, vil jeg sige, at vi jo allerede i lang tid har haft en debat om regeringskonferencens resultat. Der har været debat siden december måned 1985 – ja, der var jo også en offentlig debat før det afsluttende topmøde – så vi finder, at den 27. februar 1986 er valgt og alt i alt giver god mulighed for en offentlig debat. Hvad angår udsendelse af informationsavisen, har vi den principielle opfattelse, at det her er folketingets partier, der beder om vælernes råd ved en vejledende folkeafstemning. Og eftersom det er folketingets partier, der beder om råd, er det også naturligt og rigtigt, at det er folketingets partier, som informerer befolkningen forud for afstemningen.

Vi kan tilslutte os de ændringsforslag, der er stillet i betænkningen.

**Dohrmann (FP):**

Ved førstebehandlingen af lovforslag nr. L 145 kunne man få en vis frygt for, at især de større partier ville hæfte sig mere ved det formelle og proceduren som sådan end ved det, sagen drejer sig om, nemlig folkeafstemningen om EF-pakken.

Nu er der stillet 3 ændringsforslag af statsministeren, og hele udvalget har tiltrådt dem. Da fremskridtspartiet ikke er udvalgsberettiget, skal jeg meddele, at vi kan tilslutte os de stillede ændringsforslag.

Når man nu har hørt partiernes udtalelser om, at de vil følge det råd, befolkningen giver ved folkeafstemningen, kan det måske undre nogle, at man så ikke har ændret den vejledende folkeafstemning til en bindende folkeafstemning. Der er intet i grundloven til hinder herfor, og derfor kunne man lige så godt have stillet et fjerde ændringsforslag, som sagde, at folkeafstemningen var bindende.

Vi har lige været igennem en afstemning, hvorefter vi ikke kan få vores ændringsforslag til afstemning her i folketingssalen. Men diskussionen skal ikke føres her fra folketingssalen, og jeg nævner det blot, fordi jeg ved førstebehandlingen sagde, at der ville komme et ændringsforslag, og det sikkert er nogle, som vil undre sig over, at det ikke ligger på bordet, når man siger, det vil komme. Men det er som sagt blevet nægtet os. Vi mener, at lovforslagets hovedindhold går på folkeafstemningen, men det mener et flertal ikke.

Derudover vil jeg gerne udtrykke vores tilfredshed med, at alle partier igennem informationsavisen kan få lov til at give udtryk for den holdning, de har.

Endelig skal jeg efter den kritik, der har været af markedsudvalgets arbejde, kort bemærke, at jeg faktisk synes, at man at dømme efter det, der har været fremme i pressen, har været vidt omkring i markedsudvalget; det eneste, man ikke har diskuteret, er vel efterhånden, hvilken farve den blyant, der ligger i stemmeboksen, skal have.

Jeg er så heldig, at jeg ikke er medlem af markedsudvalget og derfor ikke har deltaget i det gededemarked, der foregik, hvor man jo ikke kunne blive enige om, hvad der skulle stå på dette lovforslag. Endelig har man altså fundet frem til en tekst, hvor man på social-

demokratiets foranledning har fået strøget ordet »reform«. Det hænger jo sådan sammen, at socialdemokratiet, efter at det i årevis har vildledt den danske befolkning ved at fremsætte det ene forslag efter det andet, som det har kaldt en reform, altså i dag erkender, at reform er et vildledende ord, som man kun bruger til at føre befolkningen bag lyset med. Det er dog et fremskridt, for det betyder, at vi for fremtiden fra socialdemokratiets side ikke får den skrækkampagne over for den danske befolkning, hvor man bruger ordet reform.

I øvrigt er socialdemokraternes betækningsbidrag jo morsom læsning. De taler om, at der nu føres virkelig skrækkampagne, og bagefter skriver de, at dette her er et farligt skridt i retning af en unionsdannelse i Europa. Hvor i alverden får de det fra? Det er overhovedet ikke begrundet med ét eneste ord; det er bare skrækpropaganda, et postulat. Man kan ikke nogen steder i lovforslagets tekst finde et ord om, at dette skulle være et skridt i retning af en unionsdannelse. Det, der skal ske, er, at Parlamentet får lov til at blive hørt to gange – det synes jeg er vidunderligt – men det har ingen beslutningsret; den ligger stadig væk hos Ministerrådet.

Socialdemokratiet kan heller ikke lide at spørge befolkningen; det kan skam ikke lide vejledende folkeafstemninger. Nej, det kan jeg godt forstå, for tænk, hvis det virkelig kom ud for en række vejledende folkeafstemninger med hensyn til reklame i radio og TV eller brud på monolet for Danmarks Radio, så var det på den, for det ved jo, at befolkningen vil gå ind for sådanne forslag, som det er imod. Eller tænk, hvis dets sidst opfundne reform, skattereformen, også kom til en vejledende folkeafstemning! Det ville være en ubehagelig oplevelse.

For rigtig at sætte tryk på – for de mangle jo nogle stemmer i denne sag, det er helt sikkert – skulle socialdemokraterne også prøve, om de ikke kunne få Grønland og Færøerne med, for om dem vidste de jo, at de ikke ville være medlem af EF. Derfor var de sikre på at få nogle ekstra, gratis nejstemmer i denne sag. Ja, det er et vidunderligt betækningsbidrag.

Men der er én positiv ting, som jeg gerne vil rose socialdemokraterne for, nemlig at de i modsætning til S'erne overhovedet ikke har omtalt miljøproblemet. Nu er det dér

[Dohrmann]

med miljøforringelser pludselig gledet ud af deres betækningsbidrag, for de har nemlig fundet ud af, at der ikke sker miljøforringelser ved at vedtage denne EF-pakke. Det, der sker, er, at man hæver de andre elleve medlemslandes miljøkrav, og at Danmark bevarer sin fulde ret til at afgøre, hvilke miljøkrav vi selv vil stille. Det er sandheden, og det har socialdemokraterne klart indset, og så har de ladet det spørgsmål gå ud. Tilbage står der altså kun, at de ikke kan lide, at en folkevalgt parlamentarisk forsamling får lov til at blive hørt to gange. Det er en noget tyndbetnet affære, de er kommet frem med.

Endelig har man fået gennemtruffet en valgavis, men nu skal befolkningen ikke gå rundt og tro, at den får en saglig redegørelse, fordi den får en valgavis, der bliver sendt ud til alle husstande. Nej, i den valgavis har socialdemokratiet, SF og VS jo endelig en chance for at manipulere eller forsøge på at manipulere med befolkningen. Den kan være lige så drønende usaglig, som den overhovedet kan blive, for de får jo selv lov til at skrive disse tusinde ord, eller hvor meget de får lov til at skrive, og dér kan de gøre, lige hvad der passer dem. Det trick falder befolkningen forhåbentlig heller ikke for, for det er da indlysende, at bliver der politiseret nogen steder, så bliver det i den valgavis.

Derudover tør jeg vædde på, at der ikke er en promille af den danske befolkning, der overhovedet gider læse de juridiske snurrepiberier, som bliver lagt frem på postkontorer og på borgmesterkontorer; det er rent og skært spild af tid og penge at gøre en sådan indsats.

Derimod vil jeg godt rose venstre for, at det på en letfattelig måde har fremsat synspunkterne klart i en glimrende annonce. Det er sådan, tingene forholder sig – mere indviklet er det ikke.

Jeg kan som sagt stemme for de ændringsforslag, der er stillet.

**Statsministeren (Poul Schlüter):**

Jeg håber ikke, jeg skuffer tingets medlemmer ved at holde en ganske kort svartale i dag. Jeg synes, situationen indbyder dertil.

Jeg er blevet bedt om at oplyse, på hvilke offentlige kontorer loven med tilhørende bilag vil blive fremlagt, og når vi taler om tilhørende bilag, er det de bilag, der refereres

til i lovforslagets § 1, altså ikke de generelle bemærkninger tillige.

Jeg kan oplyse, at det er hensigten, at materialet skal være fremlagt på alle posthuse, biblioteker og kommunekontorer. Det er et meget stort antal offentlige kontorer, og det mener jeg bestemt giver enhver, som vil skaffe sig materialet, pæne muligheder for at få det uden stor ulejlighed.

Hr. Ivar Nørgaard erklærede sig tilfreds med, som han udtrykte det, at regeringen bøjede sig for socialdemokratiets argumenter. Jeg har siddet længe og tænkt på, om jeg skulle lade den udtalelse passere ud fra det synspunkt, at jeg så nødtigt ville have, at hr. Ivar Nørgaard skulle være ganske uden sejr i denne sag. Men på den anden side synes jeg, det er rigtigst at sætte det på plads.

Regeringen tog hensyn til socialdemokratiets ønsker med hensyn til formuleringen af folkeafstemningstemaet, og socialdemokratiet tog hensyn til regeringspartierne og det radikale venstres synspunkt.

Hr. Ivar Nørgaard og socialdemokratiet ville helst have haft, at temaet alene skulle være »Europæisk Fælles Akt«. Vi andre lagde vægt på, at udtrykket »EF-pakken« også var med, og det er, fordi vi er så folkelige; vi accepterer moderne dansk og det danske sprogs glidende udvikling. Udtrykket »EF-pakken« er jo i forvejen accepteret af de fleste, og vi ved alle sammen, hvad det betyder. Så sluttede det, synes jeg, med et smukt resultat, som vi alle accepterer: EF-pakken (Europæisk Fælles Akt).

Jeg synes, vi skal glæde os over, at der i denne sag har været så stærk en politisk vilje, uanset at vi er uenige om jaet og nej, til dog at formulere lovforslaget sådan, at det er ganske entydigt og kan vedtages med overvældende flertal her i folketinget, og det vil jeg gerne til sidst takke for.

Jeg vil gerne takke for, at det formentlig slutter med, at lovforslaget vedtages med meget bred tilslutning her i folketinget. Det synes jeg er tiltalende, ikke mindst fordi vi taler om en vejledende folkeafstemning af særegen karakter. Derfor synes jeg, det er tiltalende, at der er så bred tilslutning til, at en folkeafstemning på den givne baggrund kan blive afholdt.

(Kort bemærkning).



**Albrechtsen (VS):**

Der var en enkelt ting, som jeg synes er vigtig, men som jeg ikke fik med i mit første indlæg, og det er spørgsmålet om de problemer, der kan opstå for syge, søfolk og andre, som agter at deltage i denne folkeafstemning. Det er et problem, vi gjorde opmærksom på under førstebehandlingen, og nu er der kommet et svar til markedsudvalget. Vi er stadig væk noget betænkelige, og det skyldes, at man skal kunne stemme 3 uger før, og der kan, så vidt vi bedømmer det, på grund af den normale sagsgang i kommunerne godt opstå vanskeligheder med at få stemmematerialet klart til, at det kan foreligge, så afstemningen kan begynde de 3 uger før.

Vi synes heller ikke, at spørgsmålet om søfolks deltagelse ser ud til at være fuldstændigt afklaret, for der er det problem, at de skal være i besiddelse af et stemmemateriale. Det er ikke sikkert, de på nuværende tidspunkt er det. Det skal så sendes ud til et konsulat, eller hvor man ellers kan få fat i det, og så skal det returneres til Danmark. Hvis den proces kommer for sent i gang, kan man godt forestille sig, at der er en hel del søfolk, der ikke når at få stemt, og det kan jo ikke være meningen.

Derfor synes vi altså, der stadig væk er en løs ende dér, og vil henstille stærkt til statsministeren hurtigt at få afklaret både problemet med søfolkene og problemerne med kommunernes materiale og få sikret, at der ikke opstår disse vanskeligheder.

**Ivar Nørgaard (S):**

I sin forståelige ulyst til at se socialdemokratiet og os nejsigere sejre benægter statsministeren, at han har måttet bøje sig, når det drejede sig om lovforslagets titel. Men det er jo lidt svært, hr. statsminister, at benægte, at det forslag, der lå på bordet forleden dag, hed: Lov om afholdelse af vejledende folkeafstemning om en EF-reform – og i parentes: EF-pakken. Det, der er sket, er, at man har bevaret ordet »EF-pakken«. Det har vi ikke påtalt, men vi har påtalt begrebet EF-reform, og det er blevet totalt fjernet, hvilket vi anser for fornuftigt og godt. Mere vil jeg ikke sige om den sag.

Til hr. Maisted vil jeg sige, at det mest betænkelige ved at udsende denne avis til hele befolkningen er, at denne hr. Maisted,

der udgør et helt parti her i folketinget, får en hel side til sin rådighed. Samme hr. Maisted, som ikke engang har kunnet læse socialdemokratiets bidrag til betænkning og opdage, at vi har nævnt ordet »miljø«! Når hr. Maisted end ikke kan læse vores betænkning, er det lidt betænkeligt at give ham en hel side at skrive. Men det må vi jo affinde os med.

Til de ordførere for de konservative og venstre, som ikke vil anerkende, at man faktisk allerede er i god gang med at sprede skrækpropaganda, vil jeg sige, at det, man gør, og som vi har advaret imod igen og igen, er at hævde, at denne afstemning ikke drejer sig om EF-pakken. Nu har statsministeren lige stået og glædet sig over, at det hedder EF-pakken, og at det er det, det drejer sig om, og det har ordførerne endog også. Kunne vi så ikke slå fast, at det er helt urigtigt, når statsministeren og udenrigsministeren hævder, at det drejer sig om medlemskab af EF? Kunne vi ikke her få slået fast, at det nu udelukkende drejer sig om EF-pakken og intet andet, og at det intet har at gøre med dansk medlemskab af EF? Det vil jeg bede de to ordførere og også gerne statsministeren om at bekræfte.

**Statsministeren (Poul Schlüter):**

Hr. Ivar Nørgaard har uret. Det formelle spørgsmål i folkeafstemningen er: ja eller nej til EF-pakken, men det er jo ikke det hele. Mange af os har den opfattelse, at et eventuelt nej til den såkaldte EF-pakke uundgåeligt vil drage store konsekvenser med sig og vise sig at blive det første skridt på vejen ud af EF. Stemmer man nej, er det det første skridt til, at Danmark sluttelig, før eller senere, forlader EF. Det vil jeg gerne have sagt, så det ikke kan misforstås. At hr. Ivar Nørgaard ønsker, at det alene skal dreje sig om pakken, er en anden sag.

Hr. Albrechtsen rejste et spørgsmål, som måske er berettiget, for hr. Albrechtsen sagde, at der kan ligge et problem i at få tid nok til brevstemmeafgivningen. Det kan jeg godt se. Det er et problem af teknisk karakter, og det hænger sammen med, at et forslag efter grundlovens § 42 jo normalt først kan stadfæstes af dronningen 3 søgnedage efter dets endelige vedtagelse, medmindre det indeholder en bestemmelse om, at forslaget stadfæ-

[Statsministeren]

stes straks efter dets vedtagelse. Jeg kan godt se, at det måske kunne have sine fordele, hvis det blev gjort klart, at lovforslaget stadfæstes straks efter dets vedtagelse, for det giver i alt fald en længere periode med juridisk sikkerhed for brevstemmerne. Derfor vil jeg være villig til at drøfte det problem med udvalget mellem anden og tredje behandling. Jeg kunne forestille mig, at enhver tvivl her i hvert fald var ganske afklaret, dersom der blev stillet et ændringsforslag mellem anden og tredjebehandlingen, som netop gik ud på, at lovforslaget kan stadfæstes straks efter dets vedtagelse.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Jeg synes, det er meget vigtigt at få klarhed i denne sag. Statsministeren siger nu, at han må fortælle den danske befolkning, at et nej fra den danske befolkning til dette lovforslag, altså EF-pakken, er ensbetydende med, at man også siger nej til medlemskab af EF. Det er fantastisk, hr. statsminister, for herved frarøver regeringen på stedet den danske befolkning den vetoret, der er hjemlet i Romtraktatens artikel 236, noget, som de andre lande dog aldrig har fundet på. Noget, som vi ellers skulle værne om, står statsministeren på denne talerstol og frarøver os. Hvordan skal denne statsminister være statsminister i dette land efter et nej? Han må gå ned og melde os ud af EF. Det er jo det, han siger. Han truer med, at vi skal ud af EF, hvis det bliver nej. Det synes jeg befolkningen skal vide. Statsministeren frarøver os voretten.

**Statsministeren (Poul Schlüter):**

Nu skal jeg ikke gøre gældende, at hr. Ivar Nørgaard og Folkebevægelsen på dette punkt mener det samme, men det er jo tilfældet. Jeg frarøver bestemt ikke Danmark voretten, tværtimod. De forhandlinger, vi har ført, dokumenterer jo netop, at vi bevarer voretten som hidtil.

Mit synspunkt er, og hr. Ivar Nørgaard kan mene det modsatte, men mit synspunkt er, og derfor må det også blive mit råd til befolkningen, at et nej ved afstemningen vil være det første skridt på vejen ud af EF. Ikke fordi vi ønsker at gå ud af EF, men det vil uundgåeligt sætte en udvikling i gang,

som om nogen tid betyder, at de andre fortsætter i det spor, de ønsker, og at Danmark bliver isoleret. Jeg ønsker ikke, at Danmark skal isoleres. Det er derfor, jeg opfordrer til et ja. Så er der ingen tvivl; så er der ingen uoverskuelige virkninger, men det vil et nej føre til.

**Maisted (FD):**

Demokrati er selvfølgelig besværligt, det erkender jeg, og jeg forstår godt hr. Ivar Nørgaards harme i denne sag. Men det, det drejede sig om, var, at socialdemokratiet i sit betænkingsbidrag skrev: »Mindretallet er også imod, at man ved lovharmoniseringsbeslutninger i Ministerrådet går over til flertalsafgørelser uden sikre garantier for dansk selvbestemmelse, når det gælder om at højne sundhed og miljø i Danmark.«

Det er jo direkte ukorrekt, og det er ikke nær så skarpt formuleret som det, hr. Ivar Nørgaard tidligere har sagt, for hr. Ivar Nørgaard har fuldstændig på linje linje med SF sagt: »Formålet er jo at åbne det indre marked, så varer, kapital og tjenesteydelser kan passere frit, ud fra en tankegang om, at når en vare er godkendt i ét medlemsland, er den også automatisk godkendt i øvrige lande.«

Derefter siger de:

»Danmark vil ikke fremover have samme mulighed for at prioritere arbejdsmiljø, miljø- og forbrugerbeskyttelse over for konkurrencehensyn.« Der er jo en fantastisk afgrund til forskel på disse udtalelser. »I stedet vil Danmark opleve et voldsomt pres for forringede vilkår.«

Det er det, hr. Ivar Nørgaard tidligere har fremhævet, og så er det, jeg siger: den afsvækkelse, som hr. Ivar Nørgaard har givet sit betænkingsbidrag, som er direkte forkert, fordi vi har beholdt voretten, er ikke det samme som det, hr. Ivar Nørgaard tidligere har fremført i debatten, og derfor må jeg gå ud fra, at hr. Ivar Nørgaard er stærkt på tilbagetog på det punkt.

(Kort bemærkning).

**Niels Helveg Petersen (RV):**

Hvilke konsekvenser et ja eller et nej har for dansk medlemskab, er der jo altså uenighed om – det er faktisk derfor, vi holder en folkeafstemning – og jeg synes, den politiske

[Niels Helveg Petersen]

debat om det, som her udspiller sig, har meget lidt med dette lovforslag at gøre.

Det, som det er værd at hæfte sig ved, er, at lovforslaget formulerer temaet således: skal Danmark tiltræde EF-pakken? Der står ikke noget om, hvorvidt Danmark skal melde sig ud af EF. Der står: skal Danmark tiltræde EF-pakken? Når den formulering er tiltalende ud fra mit synspunkt, er det, fordi selve formuleringen i lovforslaget jo så klart siger, at det er EF-pakken, det drejer sig om.

Jeg har beskedent holdt mig tilbage i diskussionen om fadderskabet, men for de historisk interesserede vil jeg gerne nævne, at jeg faktisk under førstebehandlingen af lovforslaget foreslog, at spørgsmålet skulle formuleres sådan.

(Kort bemærkning).

**Tørnæs (V):**

Mindst af alt kunne man vel have forventet, at hr. Ivar Nørgaard ville nævne ordet »skrækkampagne« og advare imod den, især når man læser socialdemokratiets betænkningssbidrag, hvor de siger, at dette er et farligt skridt henimod en unionsdannelse. Er det ikke en skrækkampagne? Er det ikke en skrækkampagne, når vi gentagne gange har oplevet, at man har sagt, at et ja vil være en glidebane? Er det modsatte ikke snarere tilfældet, nemlig at et nej vil være en usikker glidebane, hvor ingen ved, hvor vi havner henne, hvorimod vi med et ja ved, hvor vi står, hvad vi siger ja til, og hvad resultatet bliver? Når det oven i købet siges, at vi frarøves vetoretten, synes jeg nok, det står i sit eget skær i forhold til skrækkampagnen.

I øvrigt vil jeg gerne anmode om, at der bliver fornyet udvalgsbehandling mellem anden- og tredjebehandlingen for at få afklaret forholdene i forbindelse med lovens ikrafttrædelse og stadfæstelse med hensyn til brevstemmer.

(Kort bemærkning).

**Albrechtsen (VS):**

Jeg synes faktisk ikke, statsministeren besvarede det helt afgørende spørgsmål, som hr. Ivar Nørgaard var inde på, nemlig hvad der er regeringens vurdering af konsekvenserne af et ja eller et nej til pakken. Regeringen har hidtil i debatten opretholdt to funda-

mentalt modstridende synspunkter om den sag på én gang, og det kan selvfølgelig ikke blive ved – ja, det kan regeringen selvfølgelig godt bestemme sig til at gøre, men så må det i hvert fald gøres klart for befolkningen, at man både blæser og har mel i munden, for regeringen siger på den ene side, at dette her ikke er nogen stor og vidtrækkende sag, den er såmænd slet ikke ret betydelig, der er ikke nogen unionsplan i det osv. På den anden side, siger regeringen, at hvis Danmark forkaster denne for så vidt ret ubetydelige plan, sker der alverdens ulykker, ja, det kan faktisk ikke lade sig gøre inden for EF – man ryger ud før eller senere, siger statsministeren. Hvis regeringen virkelig vil opretholde det sidste synspunkt, må vi have det afklaret. Så må man opgive det første synspunkt, og så må vi diskutere på det grundlag, for så er det selve retten til at sige nej, denne her sag drejer sig om.

Det er altså statsministerens bedømmelse i dag, at det er dertil, det er nået. Vi kan ikke nedlægge veto denne gang inden for EF i hvert fald, for så ryger vi ud før eller senere. Det er jo det samme som at sige, at man ikke kan. Der må være konsekvens i synspunktet. Statsministeren siger: vi kan ikke sige nej denne gang, for så bliver vi smidt ud, og det er det samme som at sige, at vi ikke har retten til at sige nej; det må statsministeren erkende. Der må etableres en sammenhæng, og vi vil i hvert fald fra VS' side arbejde intenst på, at der bliver skabt en klar sammenhæng i regeringens synspunkt, så det er til at forstå, hvad det egentlig er, regeringen mener.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Man kan tit være i tvivl om, hvor man har hr. Niels Helveg Petersen og det radikale parti i denne sag, men jeg er da vældig glad for, at hr. Niels Helveg Petersen, når det drejer sig om forståelsen af, hvad denne lovgivning betyder, og hvad man skal tage stilling til, er enig med socialdemokratiet i, at det drejer sig om et ja eller nej til pakken og kun det. Det er altså i stik modstrid med, hvad statsministeren mener, og derfor er det lidt ynkeligt, at statsministeren kommer hjem og meddeler, at han nu har forsvaret vetoretten. Han siger: nu har vi sikret, at man ikke får angrebet vetoretten – det er altså de andre

[Ivar Nørgaard]

lande, der ikke angriber den – og så retter han selv det allerstørste angreb, der overhovedet kan tænkes, på vetoretten, nemlig den, der er hjemlet i selve Romtraktaten. Romtraktatens mest fundamentale vetoret er artikel 236, nemlig den, der siger, at hvert land kan nedlægge veto mod ændringer i traktaten, selv det lille Danmark på 5 millioner, men det bestrider det lille Danmarks statsminister. Det er meget, meget defaitistisk og selvopgivende, at det lille lands statsminister siger, at vort lille land ikke kan tillade sig at sige nej, for så sker der noget frygteligt, når de store buldrer.

(Kort bemærkning).

**Kent Kirk (KF):**

Man skulle vel forvente, at et medlem af folketinget, som har deltaget i arbejderbevægelsen og andre foreninger og deltager i den socialdemokratiske folketingsgruppes arbejde, ved lidt om, hvordan et fællesskab fungerer. Man kan da også se, hvordan fællesskabet fungerer i den socialdemokratiske folketingsgruppe, for de medlemmer, der går fuldstændig på tværs, hvor mange ordførerskaber får de? Hvor megen indflydelse har de i den socialdemokratiske folketingsgruppe? Og er det ikke også lidt af det, vi taler om her?

Vi er med i et internationalt fællesskab, hvor vi går fuldstændig på tværs af det, alle socialistiske og alle borgerlige partier ønsker i Europa, og siger til dem: stop her, kære venner, nu vil vi ikke være med længere! Hvad vil det betyde på lang sigt? Vil det ikke betyde, at vi sætter en proces i gang, hr. Ivar Nørgaard? Tror hr. Ivar Nørgaard ikke, at situationen kan blive den, at de andre lande kan finde på at lave en ny Romtraktat, og at de andre lande kan finde på at sætte de nye ting ind i Romtraktaten, som de er blevet enige om her? Og så sidder hr. Ivar Nørgaard tilbage med artikel 236 og den gamle Romtraktat. Kan det ikke blive situationen? Det tror jeg er et realistisk bud på den udvikling, vi står over for.

Jeg synes også, det er imponerende at høre ordet »skrækkampagne« brugt hele tiden. Hvad er det, hr. Ivar Nørgaard hele tiden siger om unionsdannelsen? Der er jo ikke tale om, at det danske folk afgiver suveræniteten. Der er jo ikke tale om, at man ændrer kompetencefordelingen mellem institutioner-

ne. Hvordan kan man så som sandfærdig politiker stå og tale om en yderligere unionsdannelse?

(Kort bemærkning).

**Lilli Gyldenkilde (SF):**

Der er en klar linje i alle behandlinger af EF-pakken og således også i sagen om folkeafstemningen i det, statsministeren gør her fra talerstolen. Statsministeren er selvfølgelig nødt til at fastholde, at han mener, dette her er et for eller imod EF, selv om han godt ved, at det ikke er rigtigt, og at det er et spørgsmål om EF-pakken eller ej. For hvis statsministeren ikke fastholder det, kan det ikke lykkes ham at gennemføre den pression imod lønmodtagerne, som skete i 1972, og som et flertal af de borgerlige partier ønsker skal ske igen, nemlig at lønmodtagerne skal presses til at være bange for beskæftigelsen, så de af bare skræk siger ja til denne statsminister og denne pakkes indhold.

Jeg tror ikke, det lykkes. Der er flere ting, der krakelerer i denne tid, og dette her vil også krakelere for statsministeren. Den går ikke. Befolkningen har fundet ud af, at det ikke drejer sig om for eller imod EF. Det drejer sig om for eller imod et mere integreret samarbejde; det er det, der ligger i pakken, og lønmodtagerne skal nok vide at stå imod pressionen fra statsministerens og de borgerlige partiers side.

(Kort bemærkning).

**Anker Jørgensen (S):**

Jeg synes nok, det er værd at notere, at statsministeren og udenrigsministeren ligefrem finder det nødvendigt for regeringen at køre en kampagne på, at dette her drejer sig om et ja eller nej til EF-medlemskabet. De siger, at hvis man siger nej til pakken, er man på vej ud af EF! Det er ganske enkelt, hr. statsminister, endnu et element i hele den skrækkampagne, man bygger op.

Det er åbenbart nødvendigt for statsministeren at føre en skrækkampagne for at undgå et nej. Det er jo det, der er den egentlige årsag til, at statsministeren lægger så meget vægt på, at et nej til pakken har langt mere vidtgående konsekvenser. Det er altså en skrækkampagne, der skal lægges ved siden af

[Anker Jørgensen]

den enormt hykleriske økonomiske skræk-kampagne.

Jeg synes derfor, man kan konstatere, at statsministeren ikke tør tage en afstemning alene på det, der står i lovforslaget, for der står jo i lovforslaget, at det, det drejer sig om, er ja eller nej til pakken, Den Europæiske Fælles Akt. Før dog, hr. statsminister, en kampagne på det, sagen drejer sig om! Hvis statsministeren ikke gør det, er det en kampagne, der er særdeles usmagelig.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Jeg vil gerne indledningsvis retlede hr. Kent Kirk. Det er ikke sådan, at alle socialistiske partier i Europa er tilhængere af denne pakke, idet det meget store arbejderparti i England, som er et socialistparti, er modstander af pakken.

Det er i det hele taget ret forbløffende, hvad hr. Kent Kirk kan drage frem, når han skal forsvare regeringens politik, for ikke blot mener nu hr. Kent Kirk, at vi kommer til at miste den ret, vi har ifølge Romtraktatens artikel 236, hr. Kent Kirk kommer også til det resultat, at hele Romtraktaten vil forsvinde, hvis Danmark siger nej. Hvis Danmark siger nej, forsvinder hele Romtraktaten, og så vil de andre lave noget helt andet og nyt. Det var dog forbløffende! Jeg har ikke fantasi til at forestille mig, hvordan noget sådant skulle kunne lade sig gøre, men hvis det er det grundlag, regeringen går til afstemning på, at hele Romtraktaten forsvinder, hvis Danmark stemmer nej, er vi vistnok langt ude, og jeg tror ikke, at ret mange i det store udland, heller ikke i de socialistiske partier, som hr. Kent Kirk synes at have så megen omsorg for – og det er jo noget ganske nyt i øvrigt – skulle have den opfattelse. Vi har så sent som for få dage siden haft gode kontakter med socialistpartierne i Europa, og de har slet ikke den forestilling, som hr. Kent Kirk har, om, hvilke voldsomme konsekvenser et dansk nej vil få.

**Første næstformand (Knud Østergaard):**

Vi befinder os i debattens anden omgang efter hr. Ivar Nørgaards indlæg. Nu får Hr. Niels Helveg Petersen ordet for en kort bemærkning, og derefter fortsætter vi debatten.

(Kort bemærkning).

**Niels Helveg Petersen (RV):**

Hr. Ivar Nørgaard havde lige for nylig en kort bemærkning, hvori han gav tilslutning til nogle synspunkter, jeg havde fremført, og det er jeg da glad for. Men det blev alligevel hr. Ivar Nørgaard for meget med den tilslutning til mine synspunkter; og derfor kunne han ikke nære sig for samtidig at udtale sig om, hvis standpunkter man kunne være i tvivl om. Jeg vil da gerne give hr. Ivar Nørgaard det råd netop i denne sag ikke at kaste med sten. Det socialdemokratiske glashus står med knuste ruder!

**Kent Kirk (KF):**

Der er ingen, der skal være i tvivl om, at vi i det konservative folkeparti finder situationen meget alvorlig, og det er da også derfor, vi har anbefalet, at vi får en folkeafstemning om dette spørgsmål. Vi tror nemlig ikke på, at Danmark bare kan sige nej til dette forhandlingsresultat og så regne med, at verden kører videre, som om intet var sket. Vi er overbevist om, at resultatet af de forhandlinger, som alle medlemslandenes regeringer har deltaget i, og som alle parlamenter slutter op bag ved, er der engageret så mange politiske kræfter og så meget politisk prestige i at få gennemført for at få moderniseret og effektiviseret EF-samarbejdet, at man ikke uden videre bare vil læne sig tilbage og se på, at Danmark stopper denne udvikling.

Det er da også derfor, jeg nævner over for hr. Ivar Nørgaard, at det ikke er en konklusion, man vil komme til øjeblikkelig, hvis Danmark siger nej, at nu er Danmark på vej ud af Fællesskabet, det tror jeg ikke et sekund på, men det, der vil ske, er, at hos de befolkningsgrupper, som bliver berørt af, at man ikke kan få effektiviseret Fællesskabets samarbejde, vil man langsomt begynde at blive utilfreds med, at der ligger en sten på vejen, der forhindrer, at man kan komme videre. Og hvad gør man normalt, hvis der ligger en sten på vejen, der stopper for gennemkørsel? Ja, så flytter man den. Det, jeg tror vil blive tendensen her, er, at man langsomt vil begynde at sige til sine politikere i de enkelte medlemslande, at hvis Danmark ikke vil være med, hvis Danmark i virkeligheden forsøger at blokere for den europæiske

[Kent Kirk]

udvikling, ja, så kan vi egentlig ikke bruge Danmark som en del af Fællesskabet.

Derfor vil det være forholdsvis enkelt rent teknisk, hr. Ivar Nørgaard, for så melder de andre lande sig ud af Romtraktaten.

Lad mig understrege, at Romtraktaten stadig væk eksisterer på papiret, men de andre melder sig bare ud af den og bliver så enige om en anden samarbejdsform, hvor man stort set følger de samme principper som dem, der er nedlagt i Romtraktaten, og så sidder vi danskere med en Romtraktat, som vi selv kan administrere efter, men der er altså ikke andre deltagere.

Hvad ville man gøre, hvis man var medlem af en forening og man ikke kunne få foreningen til at fungere? Ville man så bare acceptere, at det hele blev kaos? Ville man så ikke på en eller anden måde forsøge at lave nogle vedtægter for denne forening, således at den blev mere effektiv og man fik fjernet de sten, der lå og forhindrede funktionen af den pågældende forening?

Derfor er vi ikke i tvivl om, at vi anbefaler den danske befolkning at stemme ja til denne EF-pakke, også fordi det betyder, at vi bekræfter, at Danmark er et troværdigt medlem af det europæiske samarbejde. Det er også noget, der bør betyde noget for befolkningen.

**Statsministeren (Poul Schlüter):**

For hurtighedens skyld vil jeg tillade mig at sammenfatte svarene til hr. Albrechtsen, hr. Ivar Nørgaard og hr. Anker Jørgensen.

Det er sandt, at det er begrænsede ændringer, som nu sker i traktaterne, det er små ting, der ændres, og det er jo netop det, som set med danske øjne er så tiltalende. Men virkningerne, hvis vi sagde nej, ville politisk og økonomisk blive meget store og uoverskuelige. Det er jo ikke alene regeringspartierne, som gør opmærksom på dette i disse dage, det gør også mange kyndige fra fagbevægelsen og fra socialdemokratiet. Mange af os føler, at det drejer sig om mere end ja eller nej til pakken. Bliver det et nej, kommer Danmark ud i en isolation, som vil være meget farlig. Vi bliver da ikke smidt ud. Hvorfor vil man nu postulere, at nogle af os har sagt det? Hvem er det, der har brugt det udtryk? Selvfølgelig bliver vi da ikke smidt ud, hvis vi siger nej til traktatændringerne, vi

kan da bruge vetoretten, men regeringen har den opfattelse, at det ville være uklogt, for problemerne er ikke løst dermed. Vi mener, det vil være klogt nu at sige ja, for så får vi en løsning på Danmarks og EFs fremtid, som er meget, meget moderat. Vi mener, det er et klogt kompromis, der foreligger, og derfor anbefaler vi et ja.

Må jeg så blot sige til sidst til hr. Anker Jørgensen, som også gav mig råd om, hvordan jeg burde bære mig ad under den informationskampagne, som nu forestår: det er nok bedst, at jeg selv afgør, hvordan jeg vil udtale mig. Jeg ville ønske, hr. Anker Jørgensen kunne sige det samme.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Statsministeren siger nu, at vi bliver da ikke *smidt* ud af EF. Hans gruppefælle, hr. Kent Kirk, siger, at det kommer til at foregå på den højst interessante måde, at de andre – jeg ved ikke, om de smider sig selv ud, men de går ud af Romtraktaten. Jeg vil gerne have forklaret, hvordan det skal foregå. Skal Danmark sidde tilbage med hele Kommissionen? (*Munterhed*). Bliver hr. Henning Christophersen så ikke let at vælge til præsident for den? Det må blive særdeles nemt – og det vil han jo nok være glad for. Og sikke nogle bygninger vi får tag i dernede! Meget interessant: Danmark alene om Romtraktaten!

(Kort bemærkning).

**Kent Kirk (KF):**

Ja, det lyder meget morsomt, når hr. Ivar Nørgaard beskriver denne situation, og i virkeligheden er det jo også en komisk situation, socialdemokratiet har bragt folketinget i. Jeg tror nu ikke – det vil jeg gerne understrege – at det er en øjeblikkelig situation, der opstår; jeg tror ikke, der er nogen, der har den tanke i dag, men det, jeg beskriver, er en politisk udvikling, en politisk proces, som vi langsomt vil sætte i gang i de andre medlemslande, og den kan ende i den nævnte situation.

Det er da rigtigt, som hr. Ivar Nørgaard siger, at så vil vi komme til at sidde alene med Romtraktaten og de store bygninger – Berlaymontbygningen, og hvad de ellers hed-

[Kent Kirk]

der, de forskellige steder – men der er den trøst her, hr. Ivar Nørgaard, at de alle sammen er lejet, så den dag vi ikke har råd til at betale lejen, er vi fri af dem.

(Kort bemærkning).

**Erhard Jakobsen (CD):**

Jeg tror, der er andre end mig, der har lagt mærke til, at hr. Ivar Nørgaard i modsætning til, hvad han har gjort i alle de år, han har været herinde, er begyndt at spille på sit humoristiske talent. Det er aldrig kommet frem før, ikke herinde i hvert fald; vi, der kender ham, ved, at det var der. Men jeg tror, hr. Ivar Nørgaard og også hans parti dybt skal beklage, at han bruger sit humoristiske talent i denne forbindelse. Det kan godt være, der er nogle ude omkring i Europa, der griner ad Danmark, det tror jeg gerne, men det er ikke på den måde og i det tonefald, som det sker fra hr. Ivar Nørgaards side.

Se, hvis hr. Ivar Nørgaard ikke kendte Parlamentet, kunne han stå og sige alle disse sjove ting, men hr. Ivar Nørgaard ved jo udmærket godt, at det ikke bare lige er den enkelte ting, hr. Kent Kirk peger på, som kunne blive slutningen på dette, det er jo hele mareridtet resten af vejen. Det er jo alt det, som de andre, der er utilfredse med Danmarks medlemskab, kan finde på for at spænde ben i de daglige forhandlinger, hvor Danmark jo gang på gang har noget, der skal igennem. Gang på gang i små ting og i store ting vil vi komme i klemme, for vi har mere brug for samarbejdet, end samarbejdet har brug for os. Jeg kunne tilgive alle andre end hr. Ivar Nørgaard, der selv har deltaget dernede som minister og kender vilkårene.

Jeg synes, det er dybt beklageligt, hvis de humoristiske indslag, der ellers er meget velkomne i denne forsamling, skal bruges til at mishandle en sag som den, der er til forhandling her.

(Kort bemærkning).

**Ivar Nørgaard (S):**

Det bedrøver mig, at hr. Erhard Jakobsen synes at have tabt humøret, men sandheden er jo, at det måske nok hos de andre giver de reaktioner, som hr. Erhard Jakobsen nævner.

Jeg har aldrig benægtet, at EF-parlamentarikere er og nok også vil fortsætte med at være frustrerede, fordi de tror, de skal være parlamentarikere, der skal lovgive, og det har aldrig været meningen med dette EF-parlament. Hr. Erhard Jakobsen er en af de få fornuftige, der dog er blevet siddende i et parlament, der lovgiver, samtidig med at han er i EF. Men det såkaldte EF-parlament er et debatforum, som vi helst så blev kaldt en forsamling. Medlemmerne af det bliver selvfølgelig frustrerede – og er det allerede – over, at de ikke har lovgivende magt og myndighed, og den kæmper de så for at få, det ved vi jo. Hvis vi går med til dette, giver vi dem endnu et håb om, at de kan komme videre i deres kamp for at overtage den lovgivende magt, og det er derfor, vi skal sige nej nu, hr. Erhard Jakobsen, så de andre kan høre det og forstå det. De kan godt blive sure, men de må selvfølgelig erkende, at vi har samme ret som de andre lande til at sige: hertil og ikke længere!

(Kort bemærkning).

**Erhard Jakobsen (CD):**

Næst efter at beklage, at hr. Ivar Nørgaards manglende kendskab til det danske sprog får ham til at blande humoristisk og humør sammen – det er vist en helt ny form for behandling af det danske sprog – vil jeg beklage, at hr. Ivar Nørgaard ikke prøver at sætte sig ind i, hvad det er, der bliver sagt. Jeg talte ikke om EF-Parlamentet. Det er ikke EF-Parlamentet, der bestemmer Danmarks skæbne i EF. Det fremgår jo af alt det, som hr. Ivar Nørgaard i øvrigt sagde.

Det, jeg talte om, er politikere, det er udenrigsministre, landbrugsministre, finansministre fra andre lande, og dem kender hr. Ivar Nørgaard endnu bedre, end jeg gør, for han har siddet sammen med dem. Jeg tør roligt sige, at det er i det selskab, man bestemmer ikke skal vente at Danmark får en blid behandling, og jeg vil gerne tilføje: hvis vi siger nej, har vi søreme heller ikke fortjent den. Det må man ganske ærligt vedgå.

Denne pakke giver på en lang række punkter indrømmelser, som vi har bedt om, og så giver den på et enkelt punkt, som ikke kommer os ved i og for sig, som kan være os komplet ligegyldigt, en indrømmelse til et parlament, der ganske rigtigt, som hr. Ivar

[Erhard Jakobsen]

Nørgaard siger, er frustreret, men det er uden betydning for Danmarks stilling, det er uden betydning for folketingets stilling. Det er kun ikke en høflighedsfrase, det har ingen udenrigsminister sagt, han har sikkert sagt en høflighedsgestus – det har jeg været inde på tidligere – og det har han ret i, men det kan ikke skade Danmark. Det afgørende er, at det vigtigste i denne pakke er noget, som Danmark har bedt om i årevis. Derfor er det helt uforståeligt for de andre, og jeg kan udmærket godt forstå surheden hos andre landes ministre og hos de mennesker, der bestemmer i andre lande, ikke bare i EF-lande, men også i andre venligsindede lande, som vi har kunnet forhandle os til mange gode resultater med.

Dette vil præge hele Vesteuropas syn på Danmarks stilling, ikke bare i EF, men også i NATO, og det er det, der er dybt bekymrende. Men det behøver det ikke at være. Mit humør er i orden, for det bliver selvfølgelig et ja.

**Første næstformand (Knud Østergaard):**

Der er tre korte bemærkninger, og derefter har hr. Tørnæs ordet i anden omgang.

(Kort bemærkning).

**Kent Kirk (KF):**

Jeg vil meget gerne bekræfte hr. Ivar Nørgaards udtryk om Europaparlamentarikerne, at de er frustrerede, men jeg vil ikke skrive under på årsagen til frustrationen, for den skyldes ikke, som hr. Ivar Nørgaard giver udtryk for, at man ikke har fået lovgivende magt. Nej, for de fleste Europaparlamentarikeres vedkommende, hr. Ivar Nørgaard, skyldes frustrationen, at man kan se, at Europa, EF, ikke udnytter de muligheder, man har, at man ikke udnytter de økonomiske ressourcer, man har til rådighed, at man har en stor arbejdsløshed, som man ikke gør noget ordentligt ved i fællesskab. Det er det, der er årsagen til frustrationen, og ikke, at man ikke har lovgivende magt. Det, hele sagen i virkeligheden drejer sig om, er jo også, at man nu efterhånden har fået regeringerne til at indse, at for at undgå den frustration i Europa må EFs ministerråd træffe beslutningerne mere effektivt, det må gå i gang med at løse problemerne i stedet for at skubbe dem fra sig. Denne politiske stemning i det

europæiske samarbejde har Europa-Parlamentets parlamentarikere uden lovgivende magt været med til at skabe.

Der er andre Europaparlamentarikere, der er frustrerede af andre årsager. Jeg tror specielt, det gælder fru Eva Gredal og hr. Ejner Hovgård Christiansen. Men det skyldes nok mest, at socialdemokratiet har forladt en ansvarlig markedspolitisk holdning.

(Kort bemærkning).

**Albrechtsen (VS):**

Det er jo meget interessant at se, at hr. Erhard Jakobsen og hr. Kent Kirk – hr. Kent Kirk i hvert fald – for at kunne opretholde denne skræmmekampagne kommer med de mest fantasifulde argumenter med hensyn til, hvad de andre lande vil gøre som reaktion på et dansk nej. De vil opretholde denne skræmmekampagne, de vil fastholde sammenkædningen mellem pakken og EF-medlemskabet. Dermed har de altså også det synspunkt, at man ikke, sådan som EF er, kan standse unionsskridt. Et enkelt land i EF kan ikke standse unionsskridt. Den ret er mistet undervejs. Det er det synspunkt, som hr. Kent Kirk, formentlig som ordfører for hele det konservative folkeparti, og hr. Erhard Jakobsen som ordfører for CD slår til lyd for. Det er deres vurdering, at sådan er EF. Vi må meget nøje have diskuteret igennem, om det virkelig er rigtigt, hvad de to herrer siger.

Men så hæftede jeg mig ved, at statsministeren er på retræte i dette spørgsmål, og det er klogt af statsministeren. Statsministeren understreger nu, at Danmark ikke bliver smidt ud af EF. Jeg hæftede mig meget ved, at statsministeren sagde så klart: Danmark bliver ikke smidt ud af EF, og vi kan fortsat bruge vetoretten. Det må jo betyde, for at der skal være sammenhæng i statsministerens udtalelse, som var meget præcis, at statsministeren også har bekræftet, at spørgsmålet om EF-medlemskabet ikke er inde i billedet.

Jeg vil fortsætte med dette problem i spørgstiden i morgen, hvor jeg har stillet statsministeren et par meget præcise spørgsmål om dette, så vi får regeringens holdning i dette meget vigtige spørgsmål fuldstændig skarpt afklaret.

(Kort bemærkning).



**Ivar Nørgaard (S):**

Som hr. Erhard Jakobsen rigtigt bemærker, har jeg deltaget i mange ministermøder gennem mange år, og jeg har også været sammen med danske ministre, også dem, der sidder i den nuværende regering. Jeg kender derfor også lidt til deres virkelige holdning til EF-Parlamentet, men det skal jeg ikke udtale mig yderligere om.

Derimod synes jeg nok, det er ret fantastisk, at hr. Erhard Jakobsen kan gå op her og sige, at de andre landes ministre vil straffe os. Og det bør de sandelig også, siger hr. Erhard Jakobsen; hvis vi siger nej, bør de sandelig straffe os. Det er fantastisk, og jeg er glad for, at folk nu i hvert fald bliver klar over, hvad det er for argumenter, man vil piske danskerne til at sige ja med.

**Tørnæs (V):**

Fra mange sider er der udtrykt overordentlig stor bekymring for – og vi har også hørt det i debatten her i dag – hvad et nej kan føre til. Alle er enige om, at det i det mindste er usikkert, hvor vi bevæger os hen – en bekymring, der også er kommet til udtryk i udtalelser fra LO-side. Jeg vil gerne spørge, om det er den bekymring, som så mange giver udtryk for, der af socialdemokratiet udlægges som en skrækkampagne.

Jeg har i den forbindelse lyst til at spørge hr. Anker Jørgensen, der jo også var oppe at bære ved til dette bål, om hr. Anker Jørgensen er enig med LO i dens udtalelse om, at et ja til pakken vil betyde flere arbejdspladser.

Jeg tror, mange vil være uforstående over for, at man vil nægte EF-Parlamentet muligheden for at udtale sig to gange i visse sager, hvis det virkelig kommer til at koste arbejdspladser i Danmark.

Jeg vil som sagt gerne spørge hr. Anker Jørgensen, om han er enig i LOs betragtninger om, at et ja til pakken betyder flere arbejdspladser i Danmark.

**Lilli Gyldenkilde (SF):**

Det er jo fantastisk, at ikke alene statsministeren, men nu også hr. Tørnæs er så optaget af, hvad LO siger. Det plejer disse partier ikke at være. De plejer i hvert fald altid at gå imod, hvad LO siger.

Men jeg kan egentlig godt forstå det, for det er jo på fredag, LO skal udtale sig. Det,

der hidtil er blevet sagt fra LOs side, har jo i meget høj grad været udtalelser fra enkeltpersoner, også fra LOs formand, men beslutningen om, hvad LO skal mene om dette, foretages, så vidt jeg ved, på fredag. Derfor er der ikke noget underligt i, at man er vildt optaget af at snakke om arbejdspladser i denne forbindelse fra de borgerliges side, for det ligger helt klart, at det, det handler om, er at skræmme folk fra vid og sans, sådan at de ikke tør andet end stemme ja til den pakke, som foreligger. Det var det ene, jeg ville sige.

Det andet, jeg vil sige, er, at hr. Erhard Jakobsen, som nu er kommet hjem fra EF, kører jo fint linjen videre med trusler. Det, der er essensen af det, hr. Erhard Jakobsen her har sagt, er: Danmark vil få sine daglige mareridt, og Danmark vil bestemt ikke få en blid behandling i EF, hvis ikke vi vedtager denne pakke.

Hvad er det andet end trusler?

Når man så lytter til hr. Tørnæs, så sagde han netop her på talerstolen: ja men det, at EF-Parlamentet nu får lov til at blive hørt to gange, skulle det betyde så meget? Hvordan kan man så samtidig påstå, at vi vil få en ublid medfart, at vi bestemt ikke vil få det nemt, og at dette er et ja eller nej til EF? Det er lysende klart, at den ene hånd ikke ved, hvad den anden gør i øjeblikket, og derfor skal jeg anbefale alle at stemme nej til dette makværk; det er nemlig også et nej til dem, der har strikket det sammen.

(Kort bemærkning).

**Tørnæs (V):**

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg har forstået det sådan ved at lytte til debatten, at det specielt for socialdemokratiets og hr. Ivar Nørgaards stillingtagen var meget afgørende, at Parlamentet nu fik mulighed for at udtale sig i visse sager to gange.

Det er derfor, jeg har stillet det, synes jeg, ret naturlige spørgsmål til socialdemokratiets formand på baggrund af de udtalelser, som er kommet fra LOs formand, Knud Christensen, om det virkelig er socialdemokratiets mening, at den omstændighed, at EF-Parlamentet vil få mulighed for at udtale sig to gange, skal have lov til at koste arbejdspladser i Danmark.

[Tømæs]

Jeg kan godt fortælle fru Lilli Gyldenkilde, at vi er meget optaget af, hvad man mener i almindelighed om dette spørgsmål, og vi er også meget optaget af, hvad LO mener i denne sag. Det må være indlysende klart, så jeg forventer at få svar på mit spørgsmål, om man er enig i den fremstilling, som LOs formand er kommet med med hensyn til konsekvenserne af et ja til EF-pakken.

**Maisted (FD):**

Hr. Ivar Nørgaards frygt for, at jeg kan skrive, men ikke læse, får mig til at citere fra den EF-pakke, vi nu skal til at vedtage; så kan man jo sammenligne det med socialdemokratiets bidrag om miljø.

Om miljø hedder det i den ny artikel 130 R:

»1. Fællesskabets virke på miljøområdet har til formål:

- at bevare, beskytte og forbedre kvaliteten af miljøet,
- at bidrage til beskyttelse af menneskers sundhed,
- at sikre, at naturens ressourcer udnyttes forsigtigt og fornuftigt.«

Og så står der i artikel 130 T:

»Beskyttelsesforanstaltninger, som vedtages i fællesskab i henhold til artikel 130 S, er ikke til hinder for, at de enkelte medlemsstater opretholder eller indfører strengere beskyttelsesforanstaltninger, som er forenelige med denne traktat.«

Det stemmer jo ikke helt med det, hr. Ivar Nørgaard skriver i sit betækningsbidrag, og det stemmer selvfølgelig slet ikke med det, SF skriver. Og det kalder man redelig information! Det, jeg selvfølgelig frygter, er, at der kun er en promise af befolkningen, der overhovedet får læst disse artikler og forstår sammenhængen i tingene.

(Kort bemærkning).

**Albrechtsen (VS):**

Hr. Maisted fortsætter i det uendelige med det, som en række andre borgerlige ordførere i de tidligere debatter har gjort gang på gang. De beskæftiger sig udelukkende med, hvad der står i det afsnit, der nu har fået betegnelsen »Miljø.« De beskæftiger sig ikke med miljøkonsekvenserne af reglerne om det indre marked. Man må håbe, at hr. Maisted og de andre borgerlige ordførere, som bliver ved

med at blande disse to problemer sammen, dog på et eller andet tidspunkt opdager, at problemet med den manglende miljøgaranti ligger i forbindelse med konsekvenserne af en nedstemning af Danmark, når det drejer sig om direktiver, der gennemføres efter reglerne om det indre marked. Det må dog på et eller andet tidspunkt gå op for ordførerne, at det er dér, problemet ligger, og at det ikke nytter at henvise til alle mulige andre bestemmelser, som ikke vedrører det problem.

(Kort bemærkning).

**Maisted (FD):**

Jeg læste jo bare op af pakken, og det bekom selvfølgelig ikke hr. Albrechtsen særlig vel.

Så siger hr. Albrechtsen: ja men problemet er det indre marked. Problemet med det indre marked opstår, hvis man forsøger at misbruge miljøpolitik til at lave fup, handelshindringer, tekniske fiduser, sådan at varerne ikke kan komme frit over grænserne. Men den frygt behøver man jo ikke at have i Danmark. Vi kunne da ikke forestille os, at vi her - i hvert fald ikke et flertal af folkettinget - ville gennemføre foranstaltninger, som blot har det formål at udelukke de 11 andre landes varer fra at blive forhandlet frit i Danmark. Er det det, hr. Albrechtsen vil forsvare? Jeg ved godt, at det er et speciale hos SF og VS at misbruge miljøpolitikken til at nå politiske mål fremfor saglige mål. Det er jo det, hr. Albrechtsen plæderer for, og det har intet med sagen at gøre. Er det redelige og fornuftige foranstaltninger, så står det jo på tryk i artikel 130 T, at hver enkelt nation kan gennemføre strengere miljøkrav og andre foranstaltninger, som de finder rigtige, og det er der ikke én, der vil modsætte sig.

Hermed sluttede forhandlingen.

### Afstemning

Ændringsforslag nr. 2 og 3, § 1, således ændret, §§ 2-4 og ændringsforslag nr. 1 til titlen

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

**Anden næstformand (Povl Brøndsted):**

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**3) Anden behandling af lovforslag nr. L 36:**

*Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsboliger på landet.*

(Fremsat 16/10 85. Første behandling 23/10 85. Betænkning 29/1 86).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

*Afstemning*

§ 1

vedtoges uden afstemning.

§ 2

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslaget om, at § 2 udgår, var dermed vedtaget.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

**Anden næstformand (Povl Brøndsted):**

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**4) Forespørgsel nr. F 18:**

*Forespørgsel til miljøministeren:*

»Hvilke forholdsregler vil ministeren tage for at skabe grundlag for den størst mulige sikkerhed for mennesker og miljø i forbin-

delse med udviklingen inden for bioteknologien og industriel anvendelse af gensplejsning?«

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 12/12 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 15/1 86).

*Begrundelse***Rahbæk Møller (SF):**

Når vi tager initiativet til denne debat, er det nok foranlediget af sagerne om ansøgningerne fra Novo og Nordisk Gentofte, men det er ikke formålet at diskutere, om de to selskaber burde have produktionstilladelse eller ikke. Det er ikke folketingets opgave at tage stilling i konkrete sager. Derimod er det folketingets opgave at drage omsorg for, at der er den nødvendige lovgivning og det nødvendige administrative apparat til, at man kan tage kvalificeret stilling i de konkrete sager. De to sager har tydeligt vist, at det ikke eksisterer i dag. Derfor har vi bedt miljøministeren redegøre for, hvilke skridt han agter at tage for at sikre, at den industrielle udnyttelse af gensplejsede organismer ikke medfører farer for mennesker og miljø.

*Besvarelse***Miljøministeren (Chr. Christensen):**

Debatten i dag drejer sig om bioteknologi og industriel anvendelse af gensplejsning.

Det er meget vigtigt, at vi her i salen får denne debat og får lejlighed til at drøfte den nye teknologiske indførelse i samfundet. Jeg synes også, det er vigtigt, at der foregår en debat i offentligheden. Mange mennesker er interesseret i gensplejsning og i de konsekvenser, som den nye teknik kan få for os alle.

Når man skal gøre sig klart, hvad det er, vi taler om, kan det være nyttigt at begynde med begrebet bioteknologi. Bioteknologi er en slags overbegreb. Fælles for bioteknologi er, at man anvender biologiske systemer og biologiske processer i produktionen.

Bioteknologi er jo ikke noget nyt og fremmed. Fremstilling af levnedsmidler er et område, hvor der er en lang tradition for at anvende bioteknologi. Jeg behøver blot at nævne ølbrygning, fremstilling af ost og krydsning af planter for at få f.eks. nye kornsorter.